

**Reakcija Vijeća za demokratizacionu politiku na
DEKLARACIJU Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira
od 27. februara 2008. god.**

5. mart 2008. god. – Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira (PIC), u funkciji međunarodnog konzorcija koji nadgleda provedbu mira u Bosni i Hercegovini, objavio je 27. februara 2008. god., po završetku svog dvodnevnog zasjedanja, DEKLARACIJU. Nakon što je 21. februara 2008. godine objavilo svoj analitički tekst posvećen ovoj problematici, Vijeće za demokratizacionu politiku (DPC) nudi analizu zaključaka sa zasjedanja PIC-a.

I pored toga što je PIC sada jasno prepoznao u zaključcima zasjedanja pogoršanje političke atmosfere u BiH, koja zahtjeva produženje mandata Ureda Visokog predstavnika (OHR) i nakon 28. juna 2008, stječe se dojam da ni sada Evropska unija (EU) shvatila u cjelini suštinu problema BiH, kao ni stvarnu veličinu trenda njegovog pogoršavanja. Dogovor članova Upravnog odbor PIC-a o ostanku OHR nakon ranije limitiranog datuma, ali i o produženju njegovog mandata u ovisnosti od situacije na terenu ukazuje da Odbor osjeća ozbiljnost trenutne situacije u zemlji i permanentnog dovođenja u pitanje teritorijalne cjelovitosti BiH. Izostanak očekivanog ruskog zahtjeva za zatvaranjem OHR-a budi sumnju o izvjesnoj nagodbi po kojoj se OHR, za uzvrat, odrekao korištenja bonskih ovlasti.

Pozitivni aspekti DEKLARACIJE su obimno skretanje pažnje na pitanje uhićenja Radovana Karadžića i Ratka Mladića, kao i zahtjev upućen RS i Srbiji da moraju ispuniti svoje obaveze prema haškom sudu. No, i pored ovog opće iskazanog zahtjeva, jedino su se Nizozemska i Belgija usprotivile stavu ostalih 25 država Evropske unije za potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) sa Srbijom koji je ponuđen predsjedniku Tadiću kao predizborni poklon, tj. izborna potpora. Nizozemska je država jedina precizno definirala što podrazumijeva pod srbijanskom suradnjom sa Hagom – Mladićevo izručenje zatvorskoj jedinici haškog suda u Scheveningenu!

Upravni odbor PIC-a je ponovio da Visoki predstavnik i dalje posjeduje veliki autoritet i njihovu podršku u preduzimanju “svih odgovarajućih mjera” da bi se ispunili postavljeni ciljevi. Sa ovakvim autoritetom, a u funkciji terenskog zapovjednika međunarodne zajednice u BiH, Visoki predstavnik bi morao insistirati na potpunom poštivanju odredbi Daytonskog sporazuma.

Sedam zadataka PIC-a koji se svode na dva

Upravni odbor PIC-a postavio je sedam zadataka (mjerila) koje bosansko-hercegovačke vlasti moraju ispuniti da bi doveli OHR do “tranzicije.” Pet od njih su tehničke prirode a preostala dva političke. Svi ovi zadatci su postavljeni na internet stranici OHR u okviru proklamovane DEKLARACIJE http://www.ohr.int/pic/default.asp?content_id=41352 a oni su:

- Prihvatljivo i održivo rješenje u predmetu 'Raspodjela imovine između državnog i drugih nivoa vlasti';
- Prihvatljivo i održivo rješenje vojne imovine;
- Potpuna implementacija Finalne arbitražne odluke o Brčkom;
- Fiskalna održivost (unaprijeđena sporazumom o metodologiji utvrđivanja stalnog koeficijenta za raspodjelu sredstava od indirektnog oporezivanja i osnivanjem Nacionalnog fiskalnog vijeća);
- Učvršćivanje vladavine prava (usvajanjem Nacionalne strategije za pitanja ratnih zločina, donošenjem Zakona o imigrantima i azilu, te usvajanjem Nacionalne strategije za reformu sektora pravosuđa).

Neki od ovih zadataka su u većoj mjeri već završeni. No, preostala je najveća prepreka – izostajanje sporazuma o raspodjeli državne imovine.

U nastavku informacije, DEKLARACIJA apostrofira dva suštinska politička zadatka: potpisivanje SAA sa Evropskom unijom i “pozitivnu ocjenu Upravnog odbora PIC-a o stanju u BiH oslonjenu isključivo na potpuno poštivanje Daytonskog mirovnog sporazuma.”

Nakon “tranzicije” (koja još nije jasno precizirana šta predstavlja?), implementacija ovih tehničkih zadataka može postati žrtvom Daytonске politike, kao što je to bio slučaj sa mnogim prethodnim reformama. Da se ovih pet kriterija ispune i da se potpiše SAA sporazum (a uvjeti za potpisivanje SAA su postali neograničeno 'savitljivi'), oni koji bi voljeli zatvoriti OHR će bez sumnje tvrditi o “suštinskom ispunjenju.”

Nijedan od ovih sedam kriterija ne garantira da će BiH biti u stanju samostalno nastaviti put ka evroatlantskim integracijama. Ovaj 'bar', postavljen tako nisko, pokazuje drastično pomanjkanje spremnosti da se uhvate u koštac sa uzrocima nastavka krize u BiH.

Istina je da DEKLARACIJA PIC-a uključuje u ovih sedam kriterija i dva potencijalna „aduta” koja omogućavaju održanje i implementaciju Daytonskih odredbi dok Evropska unija ne definiра svoje kriterije za ustavnu reformu. Prvi „adut“ je taj da su SAD jedini arbitar za potpunu implementaciju Finalne arbitražne odluke za Brčko (treći „tehnički” uvjet); a drugi je da Upravni odbor PIC-a mora izdati pozitivnu ocjenu situacije u BiH na osnovu pune implementacije Daytonskog mirovnog sporazuma (“elastična stavka”). Kao garant Finalne arbitražne odluke za Brčko i nadglednik integracije Brčko distrikta sa BiH, SAD mogu insistirati na potpunom ispunjenju ovog kriterija. Također, ne bi bilo realno očekivati da će veći broj članova PIC-a u skorije vrijeme dati pozitivnu ocjenu stanja u BiH. Međutim, ono što i dalje nedostaje jeste jasna artikulacija strateškog cilja s kojom bi automatski otpala potreba za sadašnjim daytonsko – PIC-ovim – OHR-ovim mehanizmima zaštite.

Upravni odbor PIC-a je samo naznačio šta bi moglo dovesti do ovog cilja ali to ne može po dužnosti zastupati kao tijelo koje osigurava implementaciju Daytona: fundamentalnu reformu ustava. Tek, PIC je “ponovo potvrdio svoj stav da će ustavna reforma biti potrebna da bi Bosna i Hercegovina bila u stanju zadovoljavati uvjete moderne evropske države.” Ovo bi moglo biti pogodno mjerilo da ga PIC može postaviti. Međutim, može ga postaviti Evropska unija kao uvjet za pristupanje BiH u njeno članstvo. Nažalost, Brisel nikada nije obznanio da je ustavna reforma preduvjet BiH ulaska u Uniju, niti je jasno iznio ostale svoje uvjete.

Dodik radi na ukidanju OHR-a nakon zasjedanja PIC-a

Prva izjava koju je dao premijera RS Milorad Dodik po završetku zasjedanja PIC-a je da neće poštivati nikakvu upotrebu “bonskih ovlasti.” Ponovio je priču o odcjepljenju RS, praćenu jednostranom i neusaglašenom odlukom o izdavanju obveznica za dugovanje po osnovi stare devizne štednje što je u ingerenciji države BiH. Na njegove izravne izazove još uvijek nema bilo kakvog ozbiljnijeg odgovora.

Ako je bilo, kao što PIC-ova DEKLARACIJA pokazuje, “neprihvatljivog osporavanja Daytonskog mirovnog sporazuma,” zašto onda niko nije kažnjen? U oktobru 2007. godine je saopćeno da “Upravni odbor PIC-a naglašava da je došlo vrijeme da BiH političari prestanu sa praksom dovođenja u pitanje osnovne državne strukture i njenih komponenti... (da) međunarodna zajednica zadržava neophodne instrumente kojim će se suprotstaviti destruktivnim tendencijama i neće dozvoliti podrivanje Daytonskog mirovnog sporazuma, bilo iz zemlje ili izvana.” Ovo obećanje građanima BiH, pogotovo onima koji su se vratili u predratna mjesta boravka – čiji je održivi povratak lijepak koji drži BiH na okupu – sada se dojmima kao obična retorička fraza.

Put napretka: preporuke političkim faktorima nakon zasjedanja PIC-a

Miroslavu Lajčaku, Visokom predstavniku za BiH:

- Upotrijebljivati ubuduće bonske ovlasti kao odgovor na izjave ili neke druge izazove upućene BiH suverenitetu i Daytonskom mirovnom sporazumu, u skladu sa stavovima PIC-a iz oktobra 2007. i februara 2008. godine. Realizacija odluke o obveznicama u RS ne smije se dozvoliti.
- Zagovarati ideju lokalne samouprave, objavljene u DPC-ovom tekstu publikovanom 21. februara 2007. godine, sazivanjem konferencije načelnika bosanskohercegovačkih općina. Ova bi se ideja mogla objelodaniti na jednom od narednih javnih foruma o “Evropskoj perspektivi Bosne i Hercegovine.”

Javieru Solani, Visokom predstavniku za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku EU:

- Pojašnjavati Visokom predstavniku za BiH da su mu odriježene ruke u ispunjavanju njegovog mandata, bez potrebe za stalnim konsultacijama sa evropskim vladama u cilju osiguranja njihove bezrezervne podrške za “teške poteze“ kada ih mora donijeti. Ovo također uključuje i operativnu koordinaciju sa EUFOR-om.

Institucijama Evropske unije i državama članicama

- Osigurati jasnoću reformskih ustavnih kriterija za ulazak BiH u Uniju, u skladu sa izjavom Upravnog odbora PIC-a da je BiH neophodna reforma ustava da bi mogla funkcionirati kao “moderna evropska država,” kao dodatak *acquis communautaire-u* /pravnoj stečevini Evropske unije/. Drugim riječima, prihvatiti činjenicu da BiH nije tipični post-komunistički kandidat za članstvo u EU.
- Koordinirati aktivnosti sa SAD u smjeru postizanja značajnih ustavnih reformi koje će *de facto* postati uvjet za “pozitivnu ocjenu situacije u BiH” od strane Upravnog odbora PIC-a, što će onda omogućiti zatvaranje OHR-a i provedbu “tranzicije”. Ovaj reformski proces mora obuhvatiti i zahtjev za implementaciju odluke o konstitutivnosti naroda na cijeloj teritoriji BiH i građanskim pravima “ostalih.”
- Definiirati jasno, i objaviti, u koordinaciji sa svim članovima EU, posebno sa Evropskom komisijom kako bi „pojačanje EURS“ snaga i kapaciteta trebalo izgledati. Jedinstvo komande je bitno, kad je znano da standardi EU pristupnih pravila nisu prilagođeni BiH.
- Potvrditi da nizozemski i belgijski uvjet Srbiji za potpisivanje SAA sporazuma – potpuna suradnja sa haškim sudom, predstavlja temelj mira i pravde u BiH i široj regiji. Što se tiče posebno Velike Britanije, ovo bi za nju značilo povratak na njen raniji, principijelni stav podrške nizozemskoj poziciji. Danska i Francuska, koje su ranije pokazivale uzornu principijelnost po ovom pitanju, također bi se povratile na tu poziciju.
- Iako je potpisivanje sporazuma sa BiH o stabilizaciji i pridruživanju častan cilj koji bi joj omogućio dotok velikih finansijskih i tehničkih sredstava, mora se prihvatiti da ovaj akt sam po sebi neće izmijeniti unutrašnju strukturalnu disfunkcionalnost zemlje, kao što to oslabljena reforma policije zorno ilustrira: daljnje devalviranje SAA sporazuma kao kriterija za reformu u BiH neće donijeti pozitivne rezultate.

- Prestati sa unižavanjem procesa pridruživanja koji se koristi za kratkoročne političke ciljeve, obično sa prenaplašavanjem njihove geopolitičke važnosti. Samo u slučaju hapšenja i prebacivanja Ratka Mladića u Hag može se dozvoliti potpisivanje SAA sporazuma sa Srbijom prije nego se potpiše sa BiH. Ostale zemlje zapadnog Balkana koje pretendiraju na ulazak u EU, kao i BiH ne smiju se tretirati kao manje važni kandidati od Srbije.

Sjedinjenim Američkim Državama

- Usaglasiti sa EU stav da je zahtjev za ustavnu reformu *de facto* uvjet Upravnom odboru PIC-a da može dati pozitivnu ocjenu situacije u BiH kao pretpostavke za zatvaranje OHR-a i “tranziciju.”
- Sačekati ustavnu reformu da bi se označio završetak Finalne arbitražne odluke za Brčko i na taj način sačuvao mandat OHR-u dok potreba za tom institucijom ne bude zamijenjena funkcionalnom državom kojoj je omogućen ulazak u EU.
- Dogovoriti sa EU pozadinske snage za podršku EUFOR-u, najbolje, ako je moguće, iz sastava 173. desantne brigade locirane u italijanskom gradu Vičenci.
- Imenovati vašeg izaslanika u BiH za koordiniranje zajedničke strategije sa EU.

Condoleezza-i Rice, Državnoj sekretarici

- Zaustaviti isticanje zasluga za ukidanje suradnje sa haškim sudom kao uvjeta Srbiji za njeno pristupanje članstvu Partnerstva za mir (PfP), kao što je to nedavno činjeno pred američkim Senatom, kao da je riječ o pozitivnom učinku. Takve izjave unaprijed podrivaju čvrst stav koje, po tom pitanju, imaju Nizozemska i Belgija unutar EU. Američko popuštanje po pitanju PfP-a poljuljalo je u novembru 2006. godine Nizozemsku, Veliku Britaniju i Dansku koje su u to vrijeme insistirali na punoj suradnji Srbije sa haškim sudom sve dok SAD nisu promijenile svoj stav o tome.

EUFOR-u i NATO-u

- Pogoršanje političke situacije u BiH traži od EUFOR-a podizanje nivoa vojne spremnosti povećanjem svojih operativnih kapaciteta – uključujući i helikopterske – da bi se moglo adekvatno reagirati na sve sigurnosne izazove, uključujući i rizike provođenja odluka Visokog predstavnika. Problem dodatnih trupa može se potencijalno riješiti uključivanjem u akciju članova EU koji nisu u NATO savezu, kao i partnerskih zemalja koje nisu članovi EU.
- Razmotriti mogućnost utemeljenja jedne veće vojne baze, najbolje na teritoriji RS-a, u koju bi trebalo stacionirana IPU jedinica veličine čete (karabinjeri, na primjer) sa EUFOR-ovom helikopterskom podrškom. Obnovljeno međunarodno sigurnosno prisustvo u RS bi značajno osnažilo osjećaj sigurnosti povratničke populacije. Povećanje političkih tenzija u BiH, koje su bile prerasle u nasilne ulične demonstracije prepune nacionalističke pa čak i fašističke ikonografije i naboja, veliki su razlozi za sigurnosnu zabrinutost i bolju zaštitu povratnika.